

KOGNITÍV SÉMÁK ÉS SAKK-ANALÓGIÁK, TOVÁBBÁ VERSENYSTRATÉGIÁK ALKALMAZÁSA A MARKETINGSTRATÉGIAI TERVEZÉSBEN

Hardicsay Péter

adjunktus

Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola

hardicsay.peter@chello.hu; phardicsay@bkf.hu

Kulcsszavak: analógiák tana, képességfejlesztés, kognitív sémák, marketingstratégia, tudástőke, versenystratégiák, válságmenedzsment.

1. BEVEZETÉS

A mai korra a globalizáció, változások felgyorsulása, a válságjelenségek, az érzékenység és a verseny fokozódása jellemző.

A vállalkozók, a vezetők is a beosztottak egyaránt nehezen igazodnak el a folyamatosan és gyakran hektikusan változó környezeti és piaci feltételek között. Az új kihívások az üzleti élet minden szintjén a személyes teljesítmény új, magasabb szintjét követelik meg. Több gondot kell fordítani a személyes képességek fejlesztésére.

A cégeknek szükségük van a munkavállalók tudástérképének kialakítására, rejtett (tacit) tudásának felhasználására, továbbá tanulószervezetek és tudáshálózatok kialakítására, működésük ellenőrzésére, ösztönzésére.

2. ANYAG és MÓDSZER

A bonyolult kiszámíthatatlan környezetben a kivezető út, a megfelelő magatartás az *innováció*. Az *innováció előfeltétele a kreativitás*. Az innováció fogalmát először a vállalati fejlődés elméletek használták, vezették be. Az *innováció legfőbb összetevője az újdonság*.

A modern sakkozásban nem csak a megnyitás, a középjáték és a végjáték ismerete fontos, hanem az is, hogy egész játszámát átívelő stratégiát tudjunk megvalósítani.

A játékműstílushoz illő repertoár kialakítása során figyelemmel kell lennünk arra, hogy milyen típusú középjátékokba torkollanak az egyes változatok, illetve egyre többször a végjátékokat is elemezni kell ahhoz, hogy egy változat versenyképes maradjon.

A sakkozás szorongási helyzete eltér a sakkal nem foglalkozóktól. Ezt az eltérést tesztel vizsgáltuk meg.

2.1 Az alkalmazott teszt magyarázata a *szociális szorongás mérésére*.

A SASC (La Greca, A.H. 1988) magyar változatát SASC-H (Sipos 1989) három mérésben tesztelték 7-8 éves gyermekek között Egerben. 225 gyerek, 13,52 év korátlaggal és 0,6 szórással voltak mérve. A fiúkat és a lányokat külön mérték. A tanulók speciális testnevelés szakos, angol nyelvszakos és hagyományos osztályok voltak.

A mérés közben az RTT (Reactions to Test- tanulói reakciók a vizsgázással kapcsolatos reakciók) mérést külön is alkalmazták és ezen belül *a feszültséget, aggodalmat, irreleváns gondolatok megjelenést, testi jeleket és az RTT összpontszámát is, értéket, továbbá a kort és a tanulmányi átlagot is figyelembe vették.*

A SASC-H-nak három alszála volt, a SAND= social anxiety and distress in the new situation – *szociális szorongás és distress új helyzetben*, és a SADG= social anxiety and distress in general – *szociális szorongás és distressz általánosságban (hajlam)*, továbbá a FNE= fear of negative evaluation – *félelem a negatív értékeléstől*. Ezeket az *utóbbi alszálaikat alkalmaztuk Vácot is a mérés során.*

Egerben a kiértékelés a t-próbával és a korelláció segítségével történt.

Törökbálinton szociális szorongásmérés nem történt, ezért Vácot ebből a szempontból külön értékeltem és a rendelkezésre álló szabványosított adatokkal mértem össze.

IV. Adatfeldolgozás

Törökbálint és Vác *együttes értékelésénél* szignifikáns különbség mutatkozott ($p < 0.04$) az alkati szorongás értékben a lányok és a fiúk között. Más, korábbi mérésekben is igazolódott, hogy a lányok szorongóbbak a fiúknál ebben a korban.

Vácot az (51 fő) alkati szorongása ($p < 0,01$) szignifikánsan magasabb, mint a lányoké ($p < 0.048$). A fiúk továbbá szignifikánsan ($p < 0,05$) félnek a negatív értékeléstől.

A váci lányok az általános szociális szorongásban és a kudarcból való félelemben egyaránt szignifikánsan ($p < 0.01$) magas értékeket produkáltak. A lányok sokkal kellemetlenebbül érzik magukat az új helyzetben, mint a fiúk.

„Szorongás mindig ott lép fel, ahol olyan szituációban találjuk magunkat, amivel szemben nem vagy még nem álljuk meg a helyünket. Minden fejlődés, minden, az éréshez vezető lépés–szorongással van összekötve, hiszen az vezet át minket valami újba, addig nem tudottba, nem ismertbe, olyan belső vagy külső szituációkba, amelyeket még nem éltünk át, és amelyekben még nem szereztünk tapasztalatokat.” (Riemann 98, 10.)

A szorongás tehát a fejlődés egyik motorja.

Pszichológiai mérés a gyermekek korcsoportjában. A vizsgálat célja: 1. az volt, hogy a sakk oktatásának hatását tisztázza ebben a korosztályban. Az adott 8 és 13 év közötti korcsoportban, a szorongásértékek hosszabb időtávú tendenciáira is választ kerestünk, azaz az adott és a vizsgálat egyik összehasonlítását képező alapvizsgálatok adatait is össze kívántuk hasonlítani. 2. Kíváncsiak voltunk a szociális szorongás értékeire is ebben a korcsoportban. 3. Speciális kérdőívet szerkesztettünk a tanulók sakkhoz való hozzáállása és a sakk családon belüli támogatottsága vizsgálatára. A vizsgálat előtt hipotéziseket fogalmaztam meg.

Hipotézis 1 *A sakk oktatása alkalmas a részképességek (figyelem, emlékezet, gondolkodás és a problémamegoldás) fejlesztésére.*

Hipotézis 2 *A sakk tanítása a különböző oktatási intézményekben jól hasznosítható.*

Hipotézis 3 *Munkahipotézis. Az innováció a sakk oktatásában új gondolkodási módot eredményezhet.* A munkahipotézis igazolásában segített a Semmelweis Egyetemen (2005) készített Polgár-oktató DVD.

Tárgy és módszer

Tárgy: Törökbálinti 8 és 13 év közötti általános iskolás gyermekek (29 fiú és 26 lány), akik 3-os és 4-es korukban tanultak sakkozni. A vizsgálati csoportot két részre osztottuk. Az A csoport azokból formálódott, akik 4-5 éves korban kezdték a sakkjátékot. A B csoport azokból állt, akik 8 éves koruk után ismerték meg a sakkot. A váci kontroll csoportban 89 hasonló korú fiúk és lányok vizsgálatára került sor. Iskolájukban a sakkoktatás nem szerepel a tantervben.

Módszerek: A kísérleti csoportokban a magyar pillanatnyi és alkati szorongás tesztet gyermekeknek (STAIC-H) és a vizsgaszorongás tesztet (TAI-H) alkalmaztuk. A STAIC-H eredményeket a kontroll csoportban gyűjtöttük össze. A pillanatnyi és alkati szorongás a STAIC-H segítségével, az aggodalom, emocionális izgalom, és a vizsgaszorongás értékek a TAI-H segítségével lettek meghatározva. A kísérleti csoportban a saját sakktörténeti adataik (amikor a gyermekek a családban megismerkedtek a sakkjátékkal, és a versenygyakorlatuk), az előző évi tanulmányi átlaguk és az apa, valamint az anya legmagasabb iskolai végzettsége lettek rögzítve.

Pszichológiai tesztek. A magyar pillanatnyi és alkati szorongás teszt (STAIC-H) 20-tól 60 értékig lettek jellemezve (Spielberger és munkatársai 1973, Sipos & Sipos 1979).

Az aggodalom és az emocionális izgalom pontszámok a szorongás tesztben külön lettek vizsgálva és a magyar vizsgaszorongás teszt (TAI-H) összesített értékei a gyermek iskolai teljesítményének érzelmi feszültségét mutatták meg

Tanulmányi átlag. Az előző iskolai év tanulmányi átlaga. A szülők iskolai végzettségének szintje. Az apa és az anya által elvégzett tanulmányok.

Következtetések

1.1 A sakk hatását a személyiség fejlődésére vizsgálták az USA-ban (1987-1992 között), Venezuelában (1987-ben), Belgiumban (1973-1974 között és Zaireben (1974-1976 között). Ennek eredményeként a sakk iskolai oktatását bevezették Angliában, Franciaországban, Venezuelában, New Jerseyben (USA), Quebecben & British Columbiában (Kanada).

H1 *A sakk oktatása alkalmas a részképességek (figyelem, emlékezet, gondolkodás és a problémamegoldás) fejlesztésére. A hipotézis igazolódott.*

1.2 A sakk iskolai oktatásának nagy hagyományai vannak a korábbi Szovjetúnióban, Oroszországban, vagy Ukrajnában. A világ sakkhegemóniája ezekben az országokban folytatódik.

H2 *A sakk tanítása a különböző oktatási intézményekben jól hasznosítható. A hipotézis igazolódott.*

H3 *Munkahipotézis. Az innováció a sakk oktatásában új gondolkodási módot eredményezhet. A hipotézis igazolódott.*

1.3 A csoportstatisztika a 4-5 éves korban (N=20) és a 8 éves koruk után sakkozni kezdő gyermekek (N=12) közül az iskoláskor előtti sakktanulás előnyös hatását mutatta ki. A pillanatnyi szorongás és három TAI mérés közül kettőben (TAI/ összesen értékek és a TAI/ emocionális izgalom) szignifikánsan alacsonyabbak voltak azoknál, akik 4-5 éves korukban tanultak meg sakkozni.

1. táblázat

A hipotézis részlegesen igazolódott.

1.4 A szorongás mérések során nemek közötti különbségek csak az aggodalom (TAI/W) területén jelentkeztek. A sakkot tanuló fiúk aggodalom átlaga magasabb, mint a lányoké ($p < 0,034$). A 8-13 éves gyermekek Törökbálinton (2004) hasonló STAIC-H és TAI_H értékeket produkáltak, mint amelyeket néhány évtizeddel ezelőtt a Magyar szabványban találunk. A sakkot tanuló iskolában Törökbálinton és a kontroll iskolában, Vácott mért STAIC-H átlagok statisztikailag nem tértek el egymástól. *A hipotézis részlegesen igazolódott.*

1.5 Törökbálinton a 8-10 éves (N=35) és a 11-13 éves (N=20) csoport szignifikáns eltérést mutatott egymástól, minden szorongásmérésben. Egyrészt a fiatal gyermekek pillanatnyi szorongásértékei magasabbak voltak és magasabb szorongásteszt értékeket produkáltak. Másrészt a 11-13 éves csoportnál az alkati szorongás értékek szignifikánsan magasabbak voltak ($p < 0,05$). *A fenti eredmények alátámasztják a prepubertás során az érzelmi stabilitás/labilitás dinamikus változásait.*

2. összefoglaló táblázat

2010.06.26 és 07.03. között lett lebonyolítva a Semmelweis Egyetemen (TF-en) *a fenti mérés folytatása*, amelyben már a prepubertás kor feletti fiatalok és néhány felnőttkorú válogatott sportoló, továbbá a fiatalok kísérőinek, szüleinek szakirányú mérése történt meg. *A kiértékelés folyamatban van.*

Kognitív sémák

Hány séma lehet a fejünkben? Mérő László a nagymesterek sémakészletét ötvenezer és százezer közé teszi. (Mérő 1997.) A kutató azt mondja, hogy *a sémakészlet általánosítható* (pl. a kínai írás nyolcvanezer jelet használ, a rovarokban ötvenezer rovarfajta tartanak számon stb.). A sakk egyébként vizuálisan és gondolatilag rögzített sémakészletet használ. Más szakmák átlagos szakértőit találóan „*mesterjelölteknek*” nevezi Mérő (az angol rendszerben ezeket az embereket *szakértőknek* (expert) nevezik), ami az adott szakma teljes elsajátítását jelenti. A mesterjelölteknek 1000 és 5000 séma közötti készletük van. Mérő foglalkozik a nagymesterré érés folyamatával (nem csak a sakkban), ami kétségtelenül szakma-specifikus. Az egyetem elvégzése után egyesek már elérhetik a mesteri szintet is.

3. táblázat

A táblázatot a Mérő (Mérő 168-169.) által vázolt rendszer alapján állítottam össze és kibővítettem.

Az életben szükséges a minél több nagymester. Ezt a legkönnyebben a sakk oktatásának bevezetésével lehet elérni. A sémák számának növekedése a legtöbb embernél a mesterjelölti szinten megáll. Mérő tézise: „az intuitíven megismert igazságok alkalmas vonatkoztatási rendszerek segítségével alacsonyabb komplexitásúvá, racionális módon kifejezhetővé, taníthatóvá és tanulhatóvá tehető, így teremtve racionális alapot egy még nagyobb megismerő erejű intuíció számára. Mivel a vonatkoztatási rendszerek váltogatása Gödel tétele (Mérő 100.) következtében amúgy is szükségszerű a világ megismeréséhez, ez a mechanizmus a tudományos megismerés folyamatos fejlődésének kognitív alapjait is biztosítja.” (Mérő 1997, 113-114.)

A sakk, mint stratégiai játék tanítására van szükség, így megoldási stratégiákat sajátíthatunk el. *A kompetenciaszintet a kognitív sémák számának ismerete határozza meg. A tudást az öröklött tényezők és az elsajátított sémák együttesen határozzák meg. A sakk oktatásának általános bevezetésével a gyermekek megtanulhatják a mesterjelölti szinthez szükséges sémaszámot, néhányan pedig nagymesterekké válnak. Ez a speciális ismeret versenylőnyt biztosít számukra a mindennapi érvényesülésben, a munkaerőpiacon.*

Válsághelyzetek-analógiák

A cégek válsághelyzetében a hagyományos módszerek nagyrészt hatástalanok, ezért paradigmaváltásra van szükség. Az ajánlott módszer alkalmazható a változások kezelésére is. Az *analógia* valamely jelenség, összefüggés, alkalmazás felismert hasonlósága, ami a megoldandó problémánk változata, kulcsa lehet. Utalhat hasonló működésre, alkalmazásra, hasznosításra. A probléma-megoldási folyamat makró struktúráját képező gondolkodási műveletek sorrendjében Lénárt Ferencnél (Lénárt 1982) az analógia az utolsó, legmagasabb szint.

Logikai képességfejlesztés programja, állásmegítélés, ad hominem felkészülés

Az agynak szüksége van a stresszhelyzettel járó terhelés csökkentésére. Erre kínál maximálisan egy évet igénybevevő és a legkisebb befektetéssel megtanulható tréningmódszert a *logikai képességfejlesztés programja*, mely a sakk alapjainak elsajátításán alapszik és a közös metanyelv megértésén kívül az esztétikai élmény megragadását is tartalmazza. Ide tartozik még a folyamatosan fejlődő *állásmegítélés* komplex fogalma, amely kifejezi a személyiség folyamatos alkalmazkodását az adott és a változó helyzethez. Az új paradigma *ad hominem* (személyszerinti) felkészüléssel, *versenyhelyzetben* alkalmazható.

A stratégiai játékelmélet mindig feltárja az adott játék megoldásához lehetséges összes stratégiát. A játékok ezért egy vagy több egyenértékű stratégiával levezethetők. *(A sakkban a játékos a játék megoldásához /az optimális aktuális lépés megtalálásához/ szükséges stratégiákat rangsorba állítva a leghatásosabbat választja ki közülük. A játék befejezése után elemzés következik. Az elemzésben a ténylegesen követett és az azzal egyenértékű stratégiákat feltárják. A feltárt elemzéseket - általában - nyilvánosságra hozzák, így azok mások számára is hozzáférhetővé válnak.)* A győztes stratégia optimális döntést jelent, *versenylőnyt* biztosít az alkalmazóinak.

Az általános stratégiai tervezési kompetencia szintet a logikai képességfejlesztés módszerének elsajátításával lehet leggyorsabban és leggazdaságosabban elérni. (Hardicsay. 113-114. oldal és 14. 2. oldal)

3. EREDMÉNYEK és ÉRTÉKELÉSÜK

1. ábra: analógiás mintapéllda

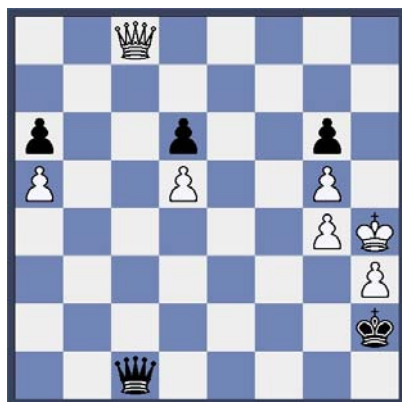
Ivancsuk – Wang Yue, 2009



Világos lép.

Sötét királyával behatolt ellenfele területére és az anyagi előnyt szerző világos uralkodót szűk helyre, a h4 mezőre kényszerítette. A világos uralkodó *patthelyzetben* van, nem tud lépni, így a *lépéskényszer* miatt világosnak csak a gyaloglépések maradnak. Könnyű belátni, hogy a folytatás a következő lesz: 1. c3 Kh2 2. c4 bxc4 3. b5 c3 4. b6 c2 5. bxc7 c1V 6. c8V és most nem a mohó 6..Vxc8? patt, hanem az ellenfél uralkodóját levadászó 6..Ve1 matt következik.

Láthatjuk, hogy fejben 6 lépést kellett előre számolni, ami a mai számítógépek számolási határa. *Az ember az intuíciója segítségével szinte korlátlan távlatokat képes előreszámolni.*



6. lépés. Sötét lép.

Milyen marketing területet tudunk demonstrálni ezzel a példával? A hibás cégstratégiai tervezést, mely hajszolja a nagyobb mennyiségű nagy értékű berendezés legyártását, figyelmen kívül hagyva a marketing alakulat piacutatósi prognózisát és figyelmeztetését. A céget a nyakán maradt berendezések megbénítják, megkötik a kezét, a szabad cash-flowja megszűnik és a szegmentum másik piaci szereplője fejlesztéssel reagálva megszerzi a teljes szegmenst. Ez matt (vagy önmatt?) a cégstratégia stakeholderjének!

Forrás: saját szerkesztés

1. táblázat:

4-5 éves korban (N=20), és 8 éves kor után (N=12) sakkoktatásban részesült tanulók TAI/H (vizsgaszorongás-) és STAIC-H (pillanatnyi- és alkati szorongás) mutatói, életkora, sakk életkora, valamint szülei iskolai végzettsége

* $p < 0,05$; ** $p < 0,027$; *** $p < 0,000$

	Sakkozás kezdete	N	Átlag (x)	Szórás (s)	Átlag szórása
kor	4-5 éves	20	10,35	1,84	,4122
	8 éves	12	10,08	1,08	,3128
TAITOT-VIZSGASZORONGÁS	4-5 éves	20	38,10	7,32	1,6366
	8 éves	12	44,75*	10,30	2,9724
TAIW-VIZSGA AGGODALOM	4-5 éves	20	14,45	2,72	,6090
	8 éves	12	16,08	4,94	1,4273
TAIE-VIZSGA EMOCIONÁLIS IZGALOM	4-5 éves	20	15,80	4,29	,9586
	8 éves	12	19,67**	4,83	1,3944
ST-ANX-PILLANATNYI SZORONGÁS	4-5 éves	20	29,15	5,13	1,1477
	8 éves	12	27,25	3,47	1,0009
TR-ANX- SZORONGÁSRA VALÓ HAJLAM	4-5 éves	20	30,90	5,32	1,1896
	8 éves	12	35,83**	6,10	1,7617
sakk életkor	4-5 éves	20	5,05	,69	,1535
	8 éves	12	9,6***	,90	,2599
Anyai iskolai végzettsége-évek száma	4-5 éves	20	2,55	,76	,1698
	8 éves	12	2,42	,90	,2599
Apol iskolai végzettsége-évek száma	4-5 éves	20	2,55	,61	,1352
	8 éves	12	2,25	,87	,2500

Forrás: Hardicsay 2008,

2. táblázat:

A STAIC-H skálák rész-egész korrelációs* együtthatóinak összehasonlítása az 1979. évi magyar sztenderd-, a sakkoktatásban részesülő törökbálinti általános iskola 8-13 éves tanulói-, és a váci Juhász Gyula Általános Iskola tanulóinak vizsgálata alapján *[Rész-Egész korreláció= item remainder correlation]

STAIC	Ma-gyar	Tb.				Vác				Fiú				Lány			
State anxiety	szte	Tb.	Vác	Fiú	Lány	Trait	sztend.	Tb.	Vác	Fiú	Lány	Trait	sztend.	Tb.	Vác	Fiú	Lány
items	nd.	N=	N=	N=	N=	anxiety	N=	N=	N=	N=	N=	items	N=	N=	N=	N=	N=
	N=	55	98	75	78		153	55	98	75	78		153	55	98	75	78
1	,37	,56	,19	,28	,53	21	,39	,38	,42	,43	,35						
2	,38	,57	,25	,5	,25	22	,40	,45	,36	,37	,40						
3	,45	,53	,38	,36	,56	23	,47	,48	,46	,53	,39						
4	,38	,43	,33	,39	,37	24	,47	,66	,35	,61	,32						
5	,15	,48	,07	,13	,32	25	,41	,52	,32	,48	,38						
6	,43	,60	,22	,39	,48	26	,45	,50	,41	,51	,39						
7	,41	,51	,28	,48	,27	27	,43	,50	,36	,48	,37						
8	,32	,69	,17	,22	,57	27	,37	,33	,41	,33	,37						
9	,41	,48	,37	,50	,36	29	,47	,46	,48	,56	,37						
10	,37	,61	,14	,31	,46	30	,41	,49	,36	,43	,39						
11	,33	,57	,16	,47	,23	31	,25	,47	,13	,23	,27						
12	,41	,51	,34	,37	,47	32	,39	,55	,28	,35	,39						
13	,24	,48	,04	,28	,23	33	,40	,50	,33	,41	,37						
14	,57	,71	,43	,53	,63	34	,37	,45	,30	,28	,47						
15	,37	,48	,30	,49	,24	35	,18	,06	,26	,09	,29						
16	,27	,34	,24	,33	,19	36	,28	,40	,21	,37	,23						
17	,13	,31	,08	,05	,43	37	,48	,55	,45	,57	,43						
18	,42	,54	,34	,53	,22	38	,39	,48	,31	,39	,39						
19	,22	,49	,04	,39	,03	39	,47	,65	,32	,52	,38						
20	,55	,72	,38	,51	,60	40	,43	,56	,34	,46	,36						
Range of the *IRCs	,13-,57	,31-,72	-,04-,43	,05-,53	,03-,63	Range of the *IRCs	,18-,47	,06-,66	,13-,48	,09-,61	,23-,47						

Forrás: Hardicsay 2008, 95. oldal

Jelmagyarázat:

STAIC-H= Hungarian State Trait Anxiety Inventory for Children; TAI-H= Hungarian Test Anxiety Inventory ;SASC-H= Hungarian Social Anxiety Scale for Children; Mean= átlag; SD=szórás; Significant at the 0.01 level (1-tailed)= 1 mintás szignifikancia a 0,01 szinten; N=elemszám; STANX=State Anxiety – Pillanatnyi szorongás; TRANX=Trait Anxiety – Alkati szorongás; SADSUM= Social Anxiety and Distress in New Situation - új helyzetben mért félelem a teljes mintára; FENSUM= Fear of Negative Evaluation – a negatív értékeléstől való félelem; SADG= Social Anxiety and Distress in general – az általános helyzetben mért szociális szorongás; Total sample – teljes minta; Range of the IRCS – a mért értékek sávja

1.

3.táblázat

Kompetenciaszint táblázat a kognitív sémák ismeretéről

Kezdő szint	Haladó szint	Mester jelölt	Nagy- mester	Pszichológiai jellemzők
Nehezen alkalmazza az általános sémákat	Keveri a szakmai sémákat	A szakmai és a hétköznapi sémái különváltak	Intuitív	Gondolkodás
Nehezen megy a megoldás	Nem biztos a megoldása	Analitikus	Ráérez a helyes megoldásra	Problémamegoldás
Általános sémákat alkalmaz	300-1000	1000-5000	50-100 ezer	szakmai sémaszám
A fogalmakat sem ismeri teljesen, nincs szakmai szókinccse	A fogalmakat használja, de nehezen egyszerűsíti vissza	Vitaképes, racionális	Analógiákat használ	kommunikáció

Forrás: Hardicsay 2008,

4. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

Az ismertetett folyamatleírás jellegzetesen a „kutatás közben” kategóriába tartozik.

1. A már meglévő mérések kiértékelése bizonyította, hogy sakk alapjainak elsajátítása a személyiség fejlődésének speciális módját teremti meg. Különösen a koncentrációra, az alkotóerő növekedésére, a döntéshozatali heurisztikus értékelő-függvény és szemlélet kialakulására, az intuitív magatartásra gondolok. Ezek a személyiségtulajdonságok már a sakk alapok elsajátításától kezdve folyamatosan fejlődnek, az állásmegítélésben nyilvánulnak meg és a szakemberek számára biztosítják azt a metanyelvet, ami munkavállaló tudástőkének a megnyilvánuló és rejtett (tacit) tudáselemeknek a mindennapi munkafolyamatok során történő hasznosulására vezetnek. A mérési eredmények igazolták a meta kontextus elsajátításának gazdaságosságát, hasznosságát.
2. A mai tudástőke- és energiaszegény időkben a munkavállalók „kilúgozása” helyett célszerűbb az elégedett és motivált munkavállalókra építeni. Ez minden munkáltató felelőssége és stratégiai érdeke. Ezért célszerű az ismertetett rendszert és módszert integrálni a cégstratégiába. Elsősorban azoknak a cégeknek ajánlható, ahol verseny stratégiai tényező, a kreativitás és az innovatív szellem elvárás. A módszer hozzáadott értéke a munkavállalók motivációs bázisának a megteremtése. Ezáltal a tudáshálózatok kialakítása könnyebbé válik, továbbá a cégérték a tudástőke számviteli figyelembevételével megnő.
3. Gyors döntéshozatali szükséglet esetén – válsághelyzetekben, változó viszonyok közepette és normál körülmények között is – a munkavállaló és a munkáltató kihasználhatja a metanyelv által felszínre hozott tudáselemeknek a rendelkezésre állását.
4. A marketing területen a reklám és a kommunikáció a kreativitás természetessé válásával sokat nyerhet, a stratégiai és az operatív tervezés pedig a rugalmas alkalmazkodás és a rendszerben történő gondolkodás kelléktárával bővül. A versenyelőny elérése így már sokkal könnyebb.
5. A ma cégeinél nem sok az olyan gondolkodó, aki az állandóan változó feltételeket nem csak a régi beidegződések alapján tudja kezelni. Nekik melegen ajánlott ennek a módszernek a bevezetése, az olcsó befektetés, a saját paradigma átalakításra, a cég jövedelmezőségének és a dolgozók biztonság- és elégedettségérzetének fokozatos fejlesztésével.

A következő mérés (2010 II. féléve és 2011 I. féléve) felnőttek között, kiválasztott KKV-k és egyéni vállalkozók korcsoportjában fog megtörténni. Itt a már említett szorongás és érzelmi stabilitás mellett egy speciális „válságkérdőív” a válsághelyzetekben követett szokásokat tárja fel.

További projekt alapú bővítésre és kutatásokra van lehetőség a felnőtt és időskorú munkavállalók körében szakirányú mérések megvalósításával. Ez a mérés jelentős erőforrást tárhat fel és mozgósíthat. a munkaerőpiacon.

5.HIVATKOZÁSOK

Egyszerzős munkák:

- a) Hardicsay Péter (2004): *Miért gondolkodik másként a sakkozó*, Budapest, Spirál Könyvkiadó,
- b) Hardicsay Péter (2005): *A sakktanulás szerepe a tanuló személyiségfejlődésében*, Budapest, V. Országos Sporttudományi Kongresszus, poszter
- c) Csíkszentmihályi Mihály (2007): *A fejlődés útja, A harmadik évezred pszichológiája*, Budapest, Nyitott Könyvműhely, 154-218.old.
- d) Hardicsay Péter (2008): *Sakkedző*, Kiskunhalas, Modok és Társa Nyomda és Könyvkiadó, 79-99. és 107-110. old.
- e) Lénárd Ferenc (1982): *Képességek fejlesztése a tanítási órán*, Budapest, Tankönyvkiadó, 80-85. old.
- f) Mérő László (1997): *Észjárások. A racionális gondolkodás korlátai és a mesterséges intelligencia*, Budapest, Tercium Kiadó, 245-274.old.
- g) Fritz Riemann (1998): *A szorongás alapformái*. Budapest, Háttér Kiadó,10.old.
- h) Csíkszentmihályi Mihály (2009): *Jó üzlet. Vezetés, áramlat és értelem keresése*, Győr, Lexecon Kiadó, 82-88. és 123-172.old.
- i) Gyórfi János (szerk.)(2009): *Évkönyv*, Budapest, Magyar Sporttudományi Társaság, Sportinnovációs Szakbizottság, 77-79. és 85. old.
- j) SASC (La Greca, A.H. 1988) magyar változata SASC-H (Sipos 1989): *Szociális szorongásmérés magyar változat*, Különlenyomat
- k) Spielberger és munkatársai (1973), Sipos & Sipos (1979): *A magyar pillanatnyi és alkati szorongás teszt (STAIC-H)*, Különlenyomat

Többszerzős munkák:

- a) Hardicsay, Peter, Ösz,Gabor, Sipos Kornel, *Chess learning in School and anxiety (STAIC & TAI) characteristics in 8-13-year old Children*, Halle, Germany XXVth International Conference of the Stress and Anxiety Research Society STAR, 21-23 July 2005, Halle, Germany, Abstracts, pp. 21-22
- b) Kende, Gyorgy; Hardicsay, Peter; Noszkay Erzsebet; Seres, Gyorgy: *The use of Chess in Human Resources Management*, 2008, pp.2-3
- c) NOSZKAY ERZSÉBET, HARDICSAY PÉTER: *A SAKK STRATÉGIÁI SZEMLÉLETE ÉS A VÁLSÁGMENEDZSMENT – ANALÓGIÁK. BUDAPEST, ZMNE NEMZETKÖZI KONFERENCIÁJA, 2010*